

*Dr. Pavo
Barišić*

MINISTAR ZNANOSTI
I OBRAZOVANJA

NAPADOM NA MENE ZELE BLOKIRATI RAD CIJELE VLADE

Blokiranjem resora znanosti i obrazovanja, jednoga od najvažnijih, blokira se i strategija gospodarskoga rasta, demografije, socijalne politike, demokratizacije zemlje. Kao da netko priželjkuje takav scenarij

RAZGOVARAO JURICA KÖRBLER | SNIMILA NEJA MARKIČEVIĆ/HANZA MEDIA

FILOZOFI I POLITICI

Uloge filozofa i političara se ne isključuju, nego se mogu plodno dopunjavati, kao što je bio slučaj s Ivanom Mažuranićem i Starčevićem

O nog trenutka kada je objavljen izbor Andreja Plenkovića da vruci resor obrazovanja preuzme filozof Pavo Barišić počela je kanonada optužbi protiv njega. Izvlačile su se stare afere, za koje dr. Barišić u razgovoru za "Globus" kaže da su "reciklirane klevete". Očito, dio tih optužbi i obrana bit će još dugo vremena na dnevnom redu za ministra kojeg su mediji najavili i kao "najslabiju kariku" nove Vlade.

Prije imenovanja Pave Barišića za ministra jednog od najosjetljivijih resora u hrvatskoj Vladi spominjala su se mnoga imena, pa tako i ono karlovačkog gradonačelnika Damira Jelića koji je na kraju ispao iz svih kombinacija. A nakon krajnje žestokih napada na Barišića sam premijer Plenković u više je navrata "podmetnuo leđa" i stao u obranu svog ministra.

■ Čim je bilo spomenuto vaše ime kao mogućeg ministra obrazovanja krenula je kampanja određenih krugova protiv vas. Tvrdilo se, između ostalog, da ste bili smijenjeni s mjesta ravnatelja Instituta za filozofiju?

- Bivši ministar doc. dr. sc. Željko Jovanović niz je neistina izrečenih o meni u saborskoj raspravi o kandidatima za ministre započeo tvrdnjom da sam smijenjen s mjesta ravnatelja Instituta za filozofiju 2000. godine. Možda je on krivo obavijestio da sam se ja nalazio među onima koje je vlast nakon preokreta "trećega siječnja" te godine smijenila prije isteka mandata u glasovitoj „sječi ravnatelja“. Ali je prava istina da sam bio na čelu Instituta za filozofiju prvo kao direktor, a poslije kao ravnatelj od 1991. do 2001. Posljednji mandat konzumirao sam u cijelosti od 1997. do 2001. i nisam smijenjen. Neistinite tvrdnje izrečene o nekome javno, a koje mogu štetiti ugledu i časti osobe, inkriminirane su u Kaznenom zakonu kao klevete. Gospodin se Jovanović pod zaštitom imuniteta saborskoga zastupnika našao u lagodnoj prigodi o drugima javno iznositi laži.

■ Dr. Željko Jovanović tvrdi da ste bili prijavljeni za plagijat. Je li to točno?

- Zanimljiv fenomen u hrvatskoj znanosti dogodio se 9. veljače 2011. kada je jedna skupina kolega na etička tijela u znanosti i visokom obrazovanju te na druge institucije, ukupno na 28 različitih adresa, uputila masovnu prijavu za „plagijat“ i druge etičke prijestupe protiv akademika prof. dr. sc. Branka Despota, prof. dr. sc. Ante Čovića, prof. dr. sc. Mislava Kukoča, prof. dr. sc. Milana Polića, prof. dr. sc. Lina Veljaka i dr. U tako uglednoj skupini znanstvenika u polju filozofije bio sam i ja. Prijavljen sam u dva predmeta, a neki u još više: zbog sudjelovanja kao treći član u povjerenstvu za izbor prof. dr. sc. Mislava Kukoča u zvanje znanstvenoga savjetnika i zbog navodnoga „plagiranja više dijelova tuđih članaka,

Posrijedi su "reciklirane klevete" protiv mene. Najmasivnije ih je s lijevoga političkog spektra izrekao bivši ministar Željko Jovanović, koji je rekorder po broju zakona i pravilnika što ih je ukinuo Ustavni sud

knjiga i internetskih izvora“ u jednom članku. Neki su kolege pokrenuli kaznene postupke zbog klevete protiv podnositelja te masovne prijave: dr. sc. Tomislava Bracanovića, dr. sc. Pavla Gregorića, dr. sc. Tomislava Janovića i dr. sc. Davora Pečnjaka.

■ Što ste vi konkretno tada poduzeli?

- Ja sam tom prilikom protiv njih Odboru za etiku u znanosti i visokom obrazovanju uputio prijavu zbog kršenja čl. 5. Etičkoga kodeksa, odnosno zbog „prenošenja neistinitih tvrdnji, vrijeđanja dostojanstva i stva-

ranja neprijateljskoga radnoga, nastavnog i akademskog okružja“. Pobijajući navode o plagijatu, pokazao sam neutemeljenost zaključivanja mehaničkim pretraživanjem podudarnih riječi i istrnutih dijelova rečenice kada se ponavljaju i komentiraju sintagme iz prije navedenih citata s punim navodom izvora citata. Usporedio sam podnositelje prijave sa „sikofantima“, izrazom kojim su stari Grci nazivali denuncijante koji su lažno prijavljivali nedopušten izvoz smokava.

■ Kakva je bila reakcija Etičkog povjerenstva?

- Etičko povjerenstvo Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu odbacilo je prijave kao neosnovane i osudilo „nedopustiv način zlorabe etičkih tijela za difamiranje osoba“, a Etički savjet Sveučilišta u Zagrebu dao je mišljenje „da se u dostavljenim predmetima ne radi o plagijatu ili njegovim javnim oblicima“. Područno vijeće za humanističke znanosti navedenu pojavu masovnoga prijavljivanja ocijenilo je riječima „da ova „najezda“ napada na cijeli

niz osoba iz znanstvene zajednice, točnije iz znanstvenog polja filozofije, predstavlja zlouporabu etičkih tijela u znanosti i visokom obrazovanju Republike Hrvatske te posebno Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju te da se takvim postupcima izigrava sama svrha postojanja etičkih tijela“.

■ Iz ovih napada koji se sada vode protiv vas stječe se dojam da je vaša profesionalna karijera bila na neki način „tanka“. Koje ste poslove radili u vrijeme mandata Dragana Primorca, čiji ste bili pomoćnik?

- Bio sam na dužnosti pomoćnika ministra znanosti, obrazovanja i sporta u Vladi Republike Hrvatske od 25. veljače 2004. do 26. listopada 2006. U kabinetu ministra bio sam zadužen za širok djelokrug rada od stratejskoga planiranja i zakonodavne djelatnost do operativnih poslova. Bilo je to vrijeme intenzivnih djelatnosti u Ministarstvu. Prvo sam bio jedan od članova povjerenstva za izmjene i dopune Zakona o znanosti i visokom obrazovanju koji je donesen sredinom 2003., ali je zbog neprijemne i isteka većine propisanih rokova u prijelaznim i završnim odredbama prijetio blokadom cijeloga sustava. Ponosan sam na način kako je prebrođena ta kriza i omogućena reforma visoke naobrazbe u koju sam se odmah potom uključio.

■ Sudjelovali ste i u projektu provedbe Bolonjskog procesa?

- Bio sam voditelj Operativnoga stožera za provedbu Bolonjskoga procesa koji je u veoma kratkom razdoblju obavio evaluaciju preko 800 studijskih programa te je time omogućen prijelaz na novi način studiranja za sve studije od početka akademske godine 2005./2006. To je jedinstven primjer da je jedna zemlja uspjela načiniti tako složen zahvat u manje od godinu dana. O manjkavostima samoga Bolonjskog procesa nekom drugom prigodom.

Bio sam tajnik Prvoga kongresa hrvatskih znanstvenika iz domovine i inozemstva u Zagrebu i Vukovaru 2004. i priredio zbornik radova. Vodio sam ustrojavanje ENIC/NARIC ureda i potom Agencije za znanost i visoko obrazovanje čiji sam predsjednik Upravnoga vijeća bio od osnivanja 2005. Koordinirao sam pripreme za ustrojavanje nacionalnih i područnih vijeća, matičnih odbora, sudjelovao u izradama zakona te programa dodjele državnih nagrada, koordinaciji izdavačke djelatnosti, znanstvenih projekata i nizu drugih poslova kako u znanosti tako i obrazovanju od osnovnoga do visokoškolskoga. Sve će mi to biti dragocjeno iskustvo.

■ Diplomirali ste pravo, njemački jezik i književnost te filozofiju, doktorirali na Sveučilištu u Augsburgu. Kojim ste se područjima nakon svih ovih studija posebno bavili?

- U svojemu znanstvenom i nastavnom

Premijer Plenković unio je novi duh i pristup politici koji je odjeknuo ne samo u Hrvatskoj nego i šire u Europi. Vjerujem u strateški plan i sposobnost njegove Vlade, zato sam prihvatio kao čast da u nju budem uključen

Gospodin Jovanović pod zaštitom imuniteta saborskoga zastupnika javno iznosi laži. Mogu samo nagadati da su njegovi napadaji na mene motivirani strahom od onoga što ću tek otkriti iz njegove ostavštine u Ministarstvu

radu nastojao sam povezati navedena tri područja studija. Započeo sam 1984. kao znanstveni asistent kod profesora Ante Pažanina na Fakultetu političkih znanosti. On je također bio filozof i germanist, a predavao je Filozofiju politike, prava i povijesti što najbolje odgovara područjima kojima sam se htio baviti. Magistrirao sam kod njega iz područja filozofije prava, a doktorski studij završio 1989. u Njemačkoj disertacijom „Svijet i etos. Hegelovo stajalište prema propasti Zapada“. Otada pišem na njemačkom te objavljujem knjige, zbornike i znanstvene radove i u Njemačkoj. Na Institutu za filozofiju gdje sam zaposlen od 1986. uz istraživanja o Hegelovoj i Kantovoj filozofiji prava i povijesti istražujem povijest hrvatske filozofije, poglavito pravnu i političku filozofiju 19. i 20. stoljeća. Od obrađenih autora izdvajam Antuna Ferdinanda Albelyja, Antu Starčevića i Ivana Mažuranića.

■ Koje kolegije predajete na splitskom fakultetu?

- Na Sveučilištu u Splitu predajem Uvod u filozofiju, Novovjekovnu filozofiju i Filozofiju prava, a ranije sam predavao Filozofiju demokracije i Filozofiju politike. Uveo sam i predavao od osnivanja Filozofskoga fakulteta u Splitu 2005. novi kolegij Filozofija demokracije. Čini mi se kako je to jedini studij u Hrvatskoj koji ima takav kolegij. Objavio sam nekoliko zbornika u Hrvatskoj i Njemačkoj o filozofiji demokracije, a upravo mi iz tiska izlazi sveučilišni udžbenik Uvod u filozofiju demokracije pod naslovom Ideal vladavine puka.

■ Jeste li u inozemstvu nagrađivani za vaš znanstveni rad?

- Za znanstveni rad o antičkim idejnim

vrelima republikanizma, objavljen kod nakladnika Metzler u Stuttgartu i Weimar, dobio sam nagradu za znanstvenu izvrsnost u Institutu za filozofiju za 2014. godinu. Zajedno s prof. dr. sc. Henningom Ottmannom, članom Bavarske akademije znanosti i dopisnim članom Hrvatska akademije znanosti i umjetnosti, vodim u Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku od 2005. međunarodni tečaj na engleskom i njemačkom jeziku Filozofija i demokracija. Uz potporu Zaklade Alexandra von Humboldta također vodimo zajednički projekt institutske suradnje Sveučilišta u Splitu i Sveučilišta Ludwig Maximilian u Münchenu Filozofska sidra demokracije 2013.-2016. Uz niz zbornika i tematskih blokova objavljenih na hrvatskom, u izdanju uglednoga njemačkog nakladnika Nomos iz Baden-Badena objavili smo zbornik Deliberativna demokracija 2015., a iz tiska će uskoro izaći Demokracija i javnost.

■ Da se vratimo onim optužbama protiv vas. Prelistavajući sada već opsežnu dokumentaciju, naišao sam i na zaključke etičkih povjerenstava koja su sve te optužbe odbacila...

- Dobro ste primijetili da su etička povjerenstva neosnovane prijave odbacila i postupak osudila. Žalosti što sam protiv navedenih kleveta bio prisiljen pokrenuti sudski postupak protiv jedne novinarke. Ona je u jednom članku iznijela sedam činjeničnih neistina koje nanose štetu mojoj časti i ugledu. Zabrinjava lakoća s kojom se u nekim medijima o ljudima pronose laži bez ikakve provjere. Iznio sam dokaze da nisam naplaćivao dvostruke dnevnice i da IUC uopće i ne isplaćuje dnevnice. Demantije o tome da nije istina da držim 19 kolegija, od čega 13 u Splitu i da to trostruko premašuje normu uputili smo i tadašnji dekan Filozofskoga fakulteta u Splitu prof. dr. sc. Josip Milat i moj odvjetnik u moje ime.

■ Mediji su objavili da ste dvostruko koristili neka sredstva, išli s tajnicom na službeno putovanje u Dubrovnik ili da ste kao „superprofesor“ držali istovremeno 19 kolegija i za to dobivali honorare.

- Netko je u medijima za tu pojavu već upotrijebio primjerenu sintagmu „reciklirane klevete“. Motiva zacijelo ima različitih. A možda ima i neki zajednički nazivnik. Najmasivnije ih je s lijevoga političkog spektra izrekao bivši ministar iz Vlade gospodina Milanovića u resoru koji sam sada preuzeo, a to je doc. dr. sc. Željko Jovanović. Taj je ministar u povijesti Republike Hrvatske rekorder po broju zakona i pravilnika što ih je ukinuo Ustavni sud. Inače je jedna od prvih odluka koje je donio bilo ukidanje Vijeća za normu hrvatskoga standardnog jezika, zapravo: bez ikakva poštovanja prema uglednim članovima i predsjedniku, akademiku Radoslavu Katičiću, koji nije bez razloga član šest uglednih svjetskih

akademija. To ne čudi od čovjeka koji je u javni prostor unio takvu mjeru uvredljiva govora tražeći, primjerice, od ljudi da pljuju u svoje lice u zrcalu, kakva je nedopustiva za javnoga dužnosnika. Takav se gospodin Jovanović skandalizira nad time što sam razriješen dužnosti prije isteka mandata. A zaboravlja da je sam razriješen dužnosti prije isteka mandata i da ga je zamijenio ministar Mornar. Šuti o tome koji su bili razlozi njegove smjene. Mogu samo nagađati da su njegovi napadaji na mene motivirani strahom od onoga što ću tek otkriti iz njegove ostavštine u Ministarstvu.

■ **Postoje i tvrdnje da iza napada na vas stoje određeni desni krugovi koje predvodi Jure Zovko i skupina filozofa s Hrvatskih studija?**

- O motivima kolega filozofa koje spominjete nezahvalno je nagađati. Ali je važno pri tom spomenuti kako je šira akademska zajednica „zgrožena silinom medijskog linča što se obrušio na tek izabranog ministra obrazovanja i znanosti“. Tako piše u ime fakulteta dekan Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu prof. dr. sc. Aleksandar Jakir u svojem javnom pismu upućenu Vladi Republike Hrvatske „potaknut reakcijama nastavnika i studenata“. Mogu samo dodati da dobivam na stotine pisama ljudske i kolegijalne potpore te zgražajućih osuda takve medijske harange.

■ **Koji su ciljevi svih tih napada na vas, osim što vas se želi diskreditirati? Je li to i pokušaj da se oslabi Plenkovićeva Vlada na samom početku?**

- Glavni su ciljevi, očito, blokiranje rada jednoga od najvažnijih resora u djelokrugu rada Vlade. Koliko se velika važnost pridaje obrazovanju i znanosti, pokazala je saborska rasprava kada se donosila odluka o imenovanju. Teme znanosti i obrazovanja nadmašile su gospodarske, financijske i sve druge resore, a imao sam dojam da su uzele veći dio trajanja duge, sadržajne i poticajne saborske sjednice. Blokiranjem toga resora blokira se i strategija gospodarskoga rasta, demografije, socijalne politike, demokratizacije zemlji. Kao da netko priželjkuje takav scenarij.

■ **Koji su vaši ministarski prioriteti, hoćete li se, prije svega, zalagati da bude više novca za obrazovanje i za znanost?**

- Jedan je od mojih ključnih ministarskih prioriteta nastavljnje započete cjelovite reforme naobrazbe od osnovnoga do visokoga školstva. Zalagat ću se osobito za vraćanje ugleda i dostojanstva učitelja i nastavnika u društvu, popravljnje njihovih materijalnih uvjeta rada i življenja, raditi na smanjenju i ukidanju višesmjenskoga rada u školama. Načinjen je ogroman napor i postignuti su znatni rezultati u tom pravcu poglavito u posljednjih jedanaest godina. Sljedeći je znatan prioritet jačanje znanosti čiji je razvoj od strateške važnosti kako za razvoj gospodarstva tako i društva

u cjelini. Želim mijenjati zastarjeli pogled da je ulaganje u znanost i obrazovanje proračunski trošak a ne ključna razvojna investicija. Sredstva uložena u znanost i obrazovanje imaju dugoročan učinak na razvoj društva i gospodarstva. Tako čine zemlje koje imaju snažan gospodarski razvoj, primjerice Njemačka i Finska u Europi, a Kina, Indija i Indonezija u Aziji. Kada je započela gospodarska i financijska kriza prije osam godina, one nisu mjerama štednje smanjile, nego upravo povećale izdvajanja za znanost i obrazovanje.

■ **Kada je riječ o izdvajanju za istraživanje i razvoj koji je krajnji cilj?**

- U sklopu ostvarenja strateškoga cilja ove Vlade od 2016. do 2020., koji je prihvaćen u Saboru, zalagat ću se za povećanje izdvajanja za istraživanje i razvoj prema željenih 2 posto bruto domaćega proizvoda. Uz kontinuirano povećanje izdvajanja iz proračuna, zalagat ću se za poticanje financiranja projekata obnove i unapređenje znanstvene infrastrukture uz pomoć EU fondova, te uz pomoć ulaganja privatnoga sektora u istraživanje i razvoj. Poduzet ću mjere za unapređenje programa znanstvenih novaka, znanstvenih projekata i uvođenje programa trajne istraživačke djelatnosti.

■ **Godinama slušamo o reformi obrazovanja, ali nijedna reforma pravo ne zaživi. Što ćete konkretno predložiti kada je riječ o nužnim promjenama koje trebaju slijediti?**

Jedan je od mojih ključnih prioriteta nastavljnje započete cjelovite reforme naobrazbe od osnovnoga do visokoga školstva. Zalagat ću se osobito za vraćanje ugleda i dostojanstva učitelja i nastavnika

- U stratešku reformu cjelovite naobrazbe koju sam spomenuo spada svakako i reforma kurikulā kao jedan njezin segment. Jedna od nositeljica reforme prof. dr. sc. Dijana Vican izvijestila me da već sljedeći tjedan mogu očekivati podnošenje izvješća povjerenstva o postignutim rezultatima i ocjeni stanja kurikulske reforme. Planiram nakon toga predložiti javnosti nalaze toga izvješća, a nakon toga sazvati pojedine nositelje i s njima utvrditi dinamiku i sljedeće korake reforme. Pri tome ću slijediti načela pluralizma i uključenosti svih relevantnih subjekata.

■ **Hoće li se reformirati i visoko obrazovanje?**

- Stanje u visokom obrazovanju zahtijeva hitne zahvate u određenim segmentima. Sama je koncepcija Bolonjske reforme, koja je zamišljena kao jedna od važnih poluga europske integracije, doživjela znatne kritike kako u Europi tako i u Hrvatskoj. Dodatne poteškoće u Hrvatskoj predstavljaju zakonske blokade prouzročene ponajviše nerazumnom zakonodavnom djelatnošću u vrijeme ministra Željka Jovanovića čije je neprimjerene zakonske odredbe mahom ukidao Ustavni sud. Treba srediti naslijeđeno nesređeno stanje, a istodobno osmišljavati i provoditi daljnju reformu te podizanje razine i konkurentnosti visokoga obrazovanja.

■ **Često govorimo o Hrvatskoj kao zemlji znanja, a mladi, školovani ljudi masovno odlaze iz zemlje. Hoće li to biti zaustavljeno u mandatu premijera Plenkovića?**

- Postavili ste bolno pitanje naše stvarnosti. Upravo je zato važan razvoj obrazovanja i znanosti kako bi omogućio bolje gospodarsko stanje i primjerenije uvjete življenja i rada u društvu. Premijer Plenković unio je novi duh i pristup politici koji je odjeknuo ne samo u Hrvatskoj nego i šire u Europi. Vjerujem u strateški plan i sposobnost njegove Vlade, zato sam s povjerenjem prihvatio kao čast da u nju budem uključen. Sa svoje strane učinit ću sve da se u njegovu

Da se malo našalimo, Platon bi rekao kako je upravo uvjet za napredak zemlje i postizanje idealne države da filozofi postanu vladari. U tom pogledu ne usudim se dijeliti njegovo mišljenje

mandatu, koji će u posljednjoj godini biti okrunjen hrvatskih predsjedanjem Europskom unijom, postigne cilj da Hrvatska postane stabilna zemlja obrazovanih i zadovoljnih mladih ljudi koji ne će morati odlaziti masovno iz svoje zemlje kao što su to u nekoliko velikih valova činili od kraja devetnaestoga stoljeća.

■ **Pitao bih vas i jedno posve osobno pitanje. Kako se mogu "spojiti" filozof i političar, upravo ono što se od vas sada očekuje?**

- Da se malo našalimo, Platon bi rekao kako je upravo uvjet za napredak zemlje i postizanje idealne države da filozofi postanu vladari. U tom pogledu ne usudim se dijeliti njegovo mišljenje niti smatram da se idealna država može ostvariti. Ali bih se pozvao na primjer dva velikana iz hrvatske povijesti o kojima sam nedavno napisao poredbeni ogled. To su Ivan Mažuranić i Ante Starčević. Obojica su imali filozofski i pravnu naobrazbu i praksu, a mogu služiti kao primjeri velikih političkih ljudi u hrvatskoj povijesti 19. stoljeća. Ne uspoređujem se s njima, oni nam mogu biti uzor, ali želim reći da se uloge filozofa i političara ne isključuju, nego se mogu plodno dopunjavati.

■ **Izabrani ste jednoglasno za glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije, a predsjednik ste iste organizacije u Hrvatskoj. Koji su ciljevi Paneuropske unije?**

- Paneuropska unija najstariji je pokret za ujedinjenje Europe koji je 1923. utemeljio Richard Coudenhove-Kalergi. Djeluje u više od dvadeset zemalja. Riječ je o pokretu koji polazi od vizije Europe ujedinjene u slobodi, pravdi i miru. Predana je europskom patriotizmu kao izrazu identiteta svih Europljana. Zagovara samoodređenje naroda i pravo ljudi i etničkih skupina na kulturni, politički i ekonomski razvoj. Zalaže se za slobodan i samostalan razvoj osobe, jačanje obitelji i prirodnih zajednica, kao i Europu koja je utemeljena na socijalnoj pravdi te principima solidarnosti i supsidijarnosti.